

**Biblioteca ASTRA,
Corpul B**

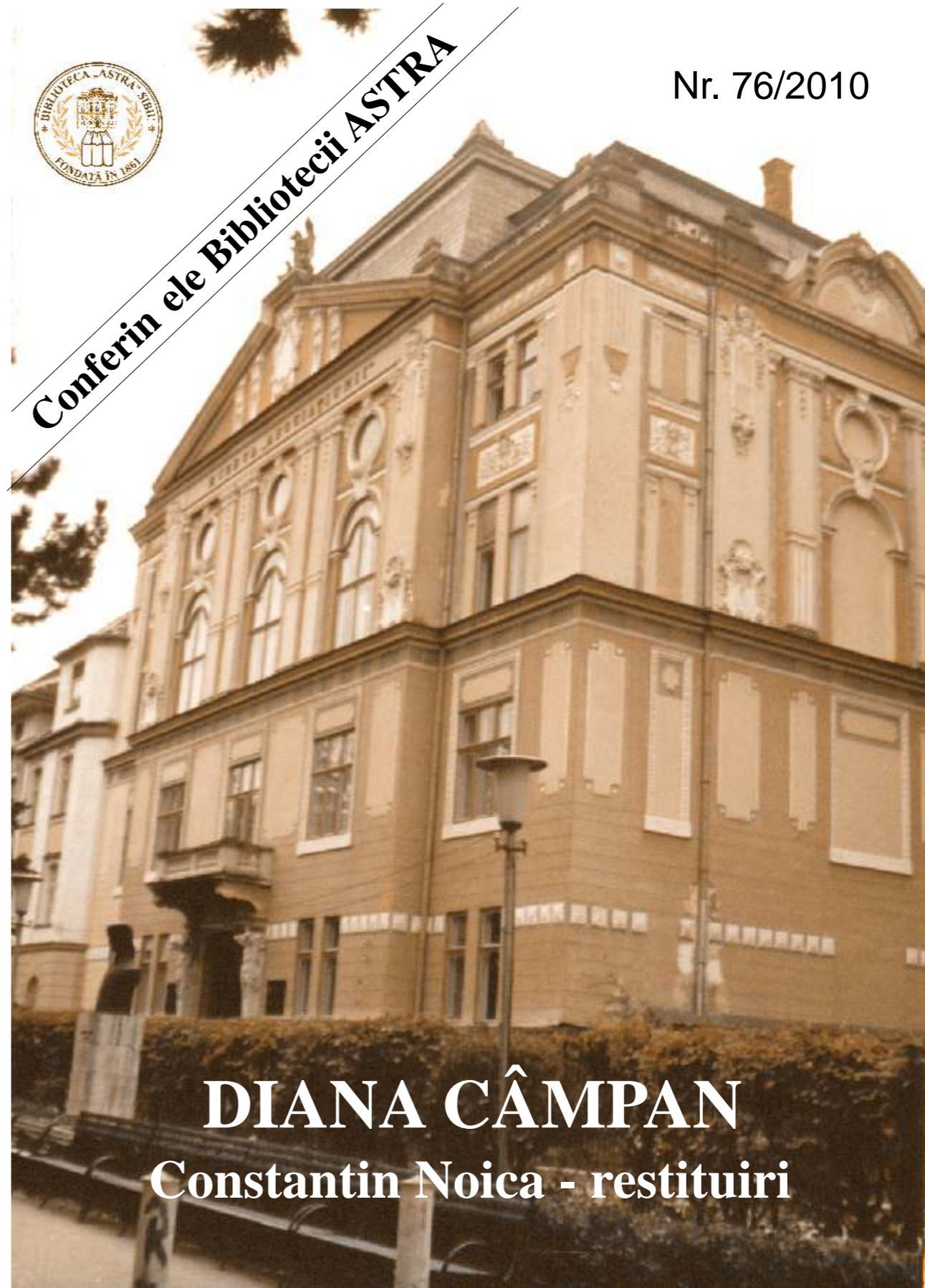

Foto: Daniela Rusu

Conferințele Bibliotecii ASTRA

Nr. 76/2010

DIANA CÂMPAN
Constantin Noica - restituiri

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Conferințele Bibliotecii ASTRA:
DIANA CÂMPAN: *Constantin Noica - restituiri*

Coordonatorul colecției: Onuc **Nemeș-Vintilă**
Grafică copertă: Daniela **Rusu**
Editor: Ioana **Butnaru**

Lucrare realizată la tipografia Bibliotecii ASTRA
Tiraj: 15 exemplare

*Versiunea în format electronic a conferinței se află la Biblioteca ASTRA,
Compartimentul Colecții Speciale*

CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Str. G. Barițiu, nr. 5-7, cod 550178
Sibiu, ROMÂNIA
Tel.: +40 269 210551, +40 369 561731, fax: +40 269 215775
Web: <http://www.bjastrasibiu.ro>, e-mail: bjastrasibiu@yahoo.com

ISSN: 1843 - 4754

Constantin Noica
(1909-1987)

CURRICULUM VITAE

NUMELE ȘI PRENUMELE: CÂMPAN DIANA MANUELA
DOMICILIUL: ALBA IULIA, Bd. 1 DECEMBRIE
1918
Nr. 87, Ap. 51, cod 510207
Tel. 0741-162213
E-mail: dcampan2002@yahoo.com

DATA ȘI LOCUL NAȘTERII: 18 MARTIE 1972, ALBA IULIA

LOCUL DE MUNCĂ: UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE
1918”
ALBA-IULIA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOLOGIE
Str. N. Iorga nr. 13, Alba Iulia, 510009,
Alba
Tel. 0258-811412
Fax. 0258-812630

STUDII:

ELEMENTARE:
1978-1986, Școala generală nr. 2, Alba Iulia

MEDII:
1986-1990, Liceul Teoretic „Horea, Cloșca și Crișan” Alba Iulia, secția *Filologie-Istorie*

UNIVERSITARE:
1991-1996, UNIVERSITATEA DE VEST – TIMIȘOARA
FACULTATEA DE LITERE, ISTORIE ȘI FILOLOGIE, SECȚIA LIMBA ȘI
LITERATURA ROMÂNĂ – LIMBA ȘI LITERATURA ENGLEZĂ, CURSURI DE ZI,
5 ANI (media generală de absolvire: 9,95)

DOCTORALE:
Doctorat în Științe filologice, Centrul I.O.D. Universitatea de Vest, Timișoara
Ramura științifică: *FILOLOGIE*

Tema: *Literatura lui A.E.Baconsky – de la lirismul utopizant la contra-utopie*

Coordonator științific: Prof. univ. dr. CORNEL UNGUREANU

2002 **Sustinerea tezei:** Timișoara, Universitatea de Vest, 5 iunie 2002

Din comisie au făcut parte: Prof. univ. dr. Mircea Martin, Prof. univ. dr. Cornel Ungureanu, Prof. univ. dr. Mircea Braga, Prof. univ. dr. Iosif Cheie-Pantea, Prof. univ. dr. Ileana Oancea

2002 (august) - CONFIRMAREA TITLULUI DE DOCTOR ÎN FILOLOGIE

(DIPLOMA NR. 105/05.02.2003, *MAGNA CUM LAUDAE*)

CARIERA DIDACTICĂ

- **1996-1999** - profesor titular (EXAMEN DE DEFINITIVAT-1998)

COLEGIUL NAȚIONAL „Horea, Cloșca și Crișan”, Alba Iulia, CATEDRA DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

- **1998-1999** – **asistent asociat** la Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia, CATEDRA DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

- **2000-2003** – **asistent titular** la Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia, CATEDRA DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

- **2003-2007** – **lector titular** la Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia, CATEDRA DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

- din **2007** – **conferențiar titular** la Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia, CATEDRA DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

- **2004-2008** – ȘEF BIROU IMAGINE, MARKETING ȘI CONSULTANȚĂ EDUCAȚIONALĂ DIN CADRUL DEPARTAMENTULUI PENTRU RELAȚII INTERNAȚIONALE ȘI INTEGRARE EUROPEANĂ AL UNIVERSITĂȚII „1 DECEMBRIE 1918”

- **DIN 2008** – ȘEF - CATEDRA DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

ACTIVITATE PROFESIONALĂ COMPLEMENTARĂ:

Realizatoare a emisiunii radiofonice *DRUM ÎN LUMINA CULTURII*, emisiune culturală săptămânală, difuzată la postul de radio cultural regional Radio „Reîntregirea” al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române de Alba Iulia (emisiune realizată constant din anul 2004).

RECUNOAȘTERE NAȚIONALĂ ȘI INTERNAȚIONALĂ:

- **MEMBRĂ A UNIUNII SCRITORILOR DIN ROMÂNIA (FILIALA SIBIU)**
- **PREMIUL UNIUNII SCRITORILOR DIN ROMÂNIA: CARTEA ANULUI LA SECȚIUNEA CRITICĂ LITERARĂ - 2007 (FILIALA SIBIU)**, pentru volumul: DIANA CÂMPAN, *Solitudine întru înțelepciune. Eseu asupra poeziei singurătății eminesciene*, Editura S.C. IMAGO, 2006

- **DIRECTOR EXECUTIV AL CENTRULUI DE CERCETĂRI FILOLOGICE ȘI DIALOG MULTICULTURAL**
- **PREȘEDINȚĂ A ASOCIAȚIEI CULTURALE „JUAN RAMON JIMENEZ y LUCIAN BLAGA”, MADRID-ALBA IULIA.**
- Deținătoare a unei **DIPLOME DE RECUNOȘTINȚĂ** – 2005 din partea Guvernului S.U.A., Statul OKLAHOMA, pentru activitatea socio-culturală din cadrul Societății Internaționale „Feed the Children”.
- Membră în **PROFESSIONAL WOMEN’S ADVISORY BOARD**, American Biographical Institut, S.U.A. (din 2006)
- **Premiul de Excelență în Cercetare și Creație**, Universitatea „1 Decembrie 1918”, 2007.
- Premiul Național **„PROFESORUL BOLOGNA”** desemnat de Asociația Națională a Organizațiilor Studentești din România (ANOSR), Gala „Profesorul Bologna”, Ateneul Român, București, 9-10 mai 2009.
- Redactor-șef adjunct al revistei *Annales Universitatis Apulensis. Series Philologica*, revistă acreditată CNCSIS (2009) în **categoria B+** și **indexată în BDI** – Central and East European Online Library (C.E.E.O.L.)
- **VOLUME DE AUTOR:**
  1. **DIANA CÂMPAN**, *Gâtul de lebedă. Utopiile răsturnate și confesiunile mascate ale lui A.E.Baconsky*, Cluj-Napoca, Editura DACIA, 2003, ISBN 973-35-1574-4 (volum anexat dosarului).
  2. **DIANA CÂMPAN**, *Singurătăți suprapuse. Studii de literatură comparată*, Sibiu, Editura S.C.IMAGO, 2004, ISBN 973-8262-61-5.
  3. **DIANA CÂMPAN**, *Încrustații în lemnul cărților*, Sibiu, Editura S.C.IMAGO, 2005, ISBN 973-8262-67-4.
  4. **DIANA CÂMPAN**, *Solitudine întru înțelepciune. Eseu asupra poeticii singurătății eminesciene*, Sibiu, Editura S.C. IMAGO, 2006, ISBN (10) 973-8262-75-5; ISBN (13) 978-973-8262-75-1.
  5. **DIANA CÂMPAN**, *Introducere în cercetarea științifică. Litere și Teologie*, Editura Reîntregirea, 2009, ISBN 978-606-509-054-5

Co-autor:

1. ****Rotonda unui suflet aprins pentru Dumnezeu și Neam*, Alba Iulia, Editura Reîntregirea, 2008, ISBN 978-606-509-032-3
2. *** *Sacrul în poezia românească*, coord. Aurel Pantea, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2007.
3. *** *Paradoxul creștin și cartea tinereții*, coord. Pr. Ilie Trif, Alba Iulia, Editura Reîntregirea, 2008 ISBN 978-973-7879-77-6.

4. *** *Dicționarul personajelor din teatrul lui Lucian Blaga*, (coord. Prof. dr. Constantin Cubleşan), Cluj-Napoca, Edit. DACIA, 2005, ISBN 973-35-1958-8 (contribuție personală: totalitatea articolelor de dicționar referitoare la piesa blagiană *Anton Pann*).
5. *** *Presa românească și ideea națională*, (coord. Prof. dr. Mircea Popa), Alba Iulia, Edit. AETERNITAS, 2006, ISBN (10) 973-7942-60-4, ISBN (13) 978-973-7942-60-9.
6. *** *Nichita Stănescu, azi – în școală*, Alba Iulia, Edit. Școala Albei, 2004 (sub egida Societății de Științe Filologice, Filiala Alba).
7. *** *Eminescu, azi – în școală*, Alba Iulia, Edit. Bălgrad, 2006, (sub egida Societății de Științe Filologice, Filiala Alba).

Din această serie au apărut conferințele:

Octavian Paler	<i>Autoportret într-o oglindă spartă .....</i>	1
Constantin Noica	<i>Eminescu – omul deplin al culturii românești .....</i>	2
Horia Bernea	<i>Evocat de: Andrei Pleșu, Sabin Adrian Luca, Ion Onuc Nemeș .....</i>	3
Rodica Braga	<i>Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate .....</i>	4
Mircea Braga	<i>Întoarcerea ex- librisului .....</i>	5
Ion Agârbiceanu	<i>Către un nou ideal – 1931 – .....</i>	6
Ion Agârbiceanu	<i>Necesitatea din care a răsărit <<ASTRA>> .....</i>	7
Inaugurarea Bibliotecii ASTRA, Corpul B, 1 ianuarie 2007		8
Pr. acad. Mircea Păcurariu	<i>– Mitropolitul Andrei Șaguna – 200 de ani de la naștere .....</i>	9
Ioan Lupaș	<i>Viața și activitatea lui Gheorghe Barițiu .....</i>	10
Victor V. Grecu	<i>Dreptul limbii .....</i>	11
Antonie Plămădeală	<i>A plecat și Constantin Noica .....</i>	12
Giovanni Ruggeri	<i>Muzeul de Icoane pe Sticlă din Sibiel .....</i>	13
Dorli Blaga	<i>În ciuda vremurilor de atunci, viața lui Blaga la Sibiu a fost frumoasă și luminoasă .....</i>	14

Octavian Goga	<i>La groapa lui Șaguna .....</i>	15
George Banu	<i>Actorul european .....</i>	16
Rita Amedick	<i>Podoabe pentru o sfântă a săracilor .....</i>	17
Basarab Nicolescu	<i>Întrebări esențiale despre univers .....</i>	18
Vasile Goldiș	<i>La mutarea bustului lui G. Barițiu în fața Muzeului Asociațiunii .....</i>	19
Eugen Simion	<i>Constantin Noica – arhitectura ființei .....</i>	20
Jan Urban Jarnik	<i>Un prieten sincer al poporului nostru .....</i>	21
Al. Dima	<i>George Coșbuc în Sibiu .....</i>	22
Octavian Goga	<i>Țăranul în literatura noastră poetică .....</i>	23
Răzvan Codrescu	<i>Doctorul Nicolae C. Paulescu sau Știința lui Scio Deum esse .....</i>	24
Victor V. Grecu	<i>Identitate. Unitate. Integrare – în spectrul globalizării .....</i>	25
Remus Rizescu	<i>Compozitorul slovac Jan Levoslav Bella și Sibiul</i>	26
Teodor Ardelean	<i>Limba înainte de toate și în toate .....</i>	27
Andrei Șaguna	<i>Românii s-au zbatut mai mult pentru limbă decât pentru viață .....</i>	28
Andrei Bârseanu	<i>Asociațiunea nu va face literatură și știință, ci numai va sprijini literatura și știința .....</i>	29

Iuliu Moldovan	<i>Problema Munților Apuseni</i>	30
Ion Duma	<i>Eminescu și românii din Ungaria</i>	31
Vasile Ladislau Pop	<i>„Luptele politice nu numai că ne-au răpit timpul, dar au înstrăinat frați de către frați”</i>	32
Vasile Ladislau Pop	<i>“Numai lumina, numai cultura ne poate mântui: cultura și lumina trebuie să ne dea putere în brațe, ca să ne știm apăra viața, și minte și înțelepciune spre a ne ști conserva și înmulți cele trebuincioase întru susținerea vieții”</i>	33
Vasile Ladislau Pop	<i>«(...)În loc de a trage unii într-o parte, alții în alta, în loc de a lucra unii spre stricarea și slăbirea altora ca să ne ridicam persoanele noastre (...)»</i>	34
Sebastian Stanca	<i>Pastelele lui Alecsandri</i>	35
Andrei Bârseanu	<i>„Oamenii mari se cunosc după seriozitatea cu care tratează chiar și lucrurile mici”</i>	36
Andrei Șaguna	<i>„Suntem fiii unei patrii umane, culte și constituționale”</i>	37
George Barițiu, Iacob Bologa	<i>“Nici unu poporu care nu cultiva artile si industri'a, nu are dreptu a se numerá între poporale civilisate”</i>	38
Acad. Radu P. Voinea	<i>Asociațiunea a avut un rol important în realizarea unității spirituale și naționale a tuturor românilor</i>	39

Vasile Ladislau Pop	<i>„Asociațiunea nutrește și conservă spiritul național, cultivă și conservă limba și prin aceasta existența națională”</i>	40
Iacob Bologa, dr. D. P. Barcianu	<i>Înființarea unei școli române de fete în Sibiu</i>	41
Iacob Bologa	<i>Numai dezvoltarea facultăților spirituale, numai luminarea minții, numai cultura cea adevărată, norocesc, fericesc pe om, va noroci și va ferici pe poporul român</i>	42
Iacob Bologa, dr. D. P. Barcianu	<i>Asociațiunea pentru înaintarea în cultură a femeii române</i>	43
Iacob Bologa	<i>Poporul român singur prin cultură poate să se înalțe la acea vază și demnitate care l-ar putea mântui de nenumăratele rele ce-l apasă</i>	44
Iacob Bologa	<i>Asociațiunea este de nespuse folos nu numai pentru români ci și pentru popoarele conlocuitoare</i>	45
George Barițiu	<i>Raport general asupra stării Asociațiunii, 1889</i> ...	46
Antonie Plămădeală	<i>Darul Asociațiunii către poporul român</i>	47
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Cercul Literar de la Sibiu</i>	48
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Cercul Literar de la Sibiu</i>	49
Elena Macavei	<i>Rolul Asociațiunii ASTRA în emanciparea femeii și educația copiilor</i>	50
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Emil Cioran (între afinitățile</i>	

	<i>afective și refuzurile selective) .....</i>	51
Ștefan Pascu	<i>Rolul național-cultural al ASTREI .....</i>	52
Andrei Șaguna	<i>Munca este onoarea și renumele cea mai mare a omului .....</i>	53
Timotei Cipariu	<i>Școlile elementare sunt fundamentul culturii naționale și a literaturii naționale .....</i>	54
Timotei Cipariu	<i>Două gimnazii pentru înaintarea culturii naționale la Năsăud și Blaj .....</i>	55
Timotei Cipariu	<i>Cauzele naționale, prin bărbați energici, capabili de orice sacrificiu .....</i>	56
Cristofor I. Simionescu	<i>Astra și Țările Române .....</i>	57
Mihai Sofronie	<i>Vasile Stroescu, un filantrop aproape uitat .....</i>	58
Matei Pamfil	<i>Andrei Bârseanu și Asociațiunea .....</i>	59
Matei Pamfil	<i>Mitropolitul Andrei Șaguna și Asociațiunea .....</i>	60
Elena Macavei	<i>Călătorie în China .....</i>	61
Elena Macavei	<i>Glume, anecdote în publicațiile ASTREI .....</i>	62
Caius Iacob	<i>Matematica românească de la Gheorghe Lazăr la Traian Lalescu .....</i>	63
Nicolae Nicoară-Horia	<i>Schiță de portret - Atanasie Marian Marienescu – .....</i>	64
Tatiana Benchea	<i>Creativitatea, izvor de energie .....</i>	65

Sergiu Găbureac	<i>Crizele și biblioteca publică .....</i>	66
Mihai Racovițan	<i>Sibiul în anul evenimentelor decisive – 1918 .....</i>	67
Mihai Racovițan	<i>Rosturile Sibiului în revoluția română din Transilvania de la 1848-1849 .....</i>	68
Antonie Plămădeală	<i>ASTRA – Ctitorii și ctitoriile ei .....</i>	69
Vasile Avram	<i>Sensuri bipolare în poezia lui Blaga .....</i>	70
Vasile Avram	<i>Ritual pentru Noica .....</i>	71
Vasile Avram	<i>Codul Eminescu .....</i>	72
Vasile Avram	<i>Modelul Cioran .....</i>	73
George Barițiu	<i>Unul din scopurile principale ale școlilor de fete este să împruțineze urmările triste ale blestemului care se numește lux, vanitate omenească, dacă nu le poate paraliza cu totul .....</i>	74
George Barițiu	<i>Meritul Asociațiunii constă în admirabila sa influență morală care o pătrunde în toate fibrele poporului nostru .....</i>	75
Diana Câmpan	<i>Constantin Noica – restituiri .....</i>	76

DIANA CÂMPAN

*** *CONSTANTIN NOICA ȘI SIBIUL*, Editura IMAGO, 2007

CONSTANTIN NOICA – RESTITUIRI

Suntem, în general, tentați să legăm oamenii de locurile care i-au zămislit și de întâlnirile esențiale pe care le-au semnat, lăsând să se întrevadă, în spatele destinului, o întretesere de fire nevăzute care așează ființa într-un context creator. Dacă omul este suma a ceea ce reușește să ofere (să *se ofere!*), fără îndoială că, în spațiul mai larg al culturii, oamenii și locurile devin suport fundamental pentru traversarea, cu toate simțurile la pândă, a palierelor valorice împlinitoare, prinse într-un fel de matrice care instrumentează, până la capăt, trecerea prin vârste. Marile plecări, pierderea măștrilor, absența Bătrânilor, clivajele tot mai severe dintre valoare și pseudo-valoare fac să fie tot mai acută nevoia de recuperare ordonatoare a „moștenirii” instituției culturale, dar și a zonelor ascunse sau insuficient aduse în discuție.

O astfel de intenție recuperatoare a stat și la baza apariției volumului *Constantin Noica și Sibiul* (Ediție îngrijită și prefațată de Mircea Braga, Editura IMAGO, 2007), volum ce reunește conferințe, articole, eseuri și pagini de corespondență extrase din fondurile speciale de documente din evidența Bibliotecii „Astra” din Sibiu. Îngrijitorul ediției, criticul Mircea Braga (cel căruia i-a aparținut o consistentă arhivă „C. Noica”, donată ulterior Bibliotecii „Astra” și valorificată în prezentul volum) precizează că a optat pentru reproducerea textelor după manuscrise, dactilograme corectate de C. Noica

însuși și după originalele scrisorilor. Intenția vădită este aceea de a puncta cu prioritate legătura trainică, stabilită pe un fundament cultural aparte, dintre C. Noica și urbea în apropierea căreia ieșise la lumină personalitatea celui alt mare gânditor al generației³⁰, „prietenu de departe”, Emil Cioran.

Întâlnirea cu Sibiu a stat, în cazul lui Constantin Noica, sub semnul unei fascinații. Burgul acesta, ca arhetip medieval, era spațiul prin excelență privilegiat pentru că aici îi puteau fi accesibile mari biblioteci („Astra”, Biblioteca Muzeului Brukenthal și Biblioteca Institutului Teologic), aici găsisse un cerc de oameni ai culturii (cei din preajma revistei „Transilvania”) care au priceput, în contra timpului lor, importanța proiectului său de facsimilare a manuscriselor eminesciene și, peste toate, nu departe de Sibiu, Noica avea să găsească locul de refugiu, așa-numita „Vila Noica” de la Păltiniș, spațiu-matrimonial pentru o întreagă generație de tineri filozofi care își găsiseră în Constantin Noica mentorul absolut.

Volumul găzduiește câteva secvențe de rostire fermă, în forma unor conferințe organizate, cu diverse prilejuri, la Sibiu, despre ceea ce Noica numea misiune fundamentală pentru timpul său cultural: scoaterea din umbră a *caietelor eminesciene*, necesitatea imperativă de a restitui culturii române, în regim de urgență, unul dintre nucleele ei majusculate. Iritat de neaderența marilor instituții culturale care s-ar fi convenit să ia atitudine de aceeași parte a baricadei spre a evidenția, spre exemplu, importanța ideatică și structurală a paginilor în limba germană din manuscrisele lui Eminescu, Noica punctează atitudinea de mare finețe a revistei „Transilvania” care decide să se implice direct în acest proiect: „O revistă literară din Sibiu – așadar *nu* Institutul de Literatură G. Călinescu, din București, nu Muzeul Literaturii din București, nu Muzeul Pogor din Iași, nici Biblioteca Eminescu din Iași, al cărei director a fost cândva poetul însuși – a luat inițiativa de a întreprinde descifrarea

însemnărilor în limba germană, cu scriere gotică, din cuprinsul celor 44 caiete eminesciene, acordând un premiu germanistului sau germaniștilor care vor reuși cel mai bine transliterarea însemnărilor, adică trecerea lor din mușenia manuscrisului în circuitul viu al cercetării. Spre a se vedea ce însemnătate are inițiativa aceasta, este destul să spunem că, din cele 8000-9000 (după estimăția noastră) file ale caietelor rămase și depuse la Academia Română în 1902 de Maiorescu, aproape 800, adică a zecea parte din tezaurul eminescian *ne-au rămas până astăzi necunoscute*.” Dincolo de admirația pentru „sacra custodie” asupra manuscriselor eminesciene, Noica a luat atitudine, în variate forme și cu diverse ocazii, în favoarea elucidării finalității operei eminesciene în ansamblul ei, de neatins dacă o parte a fondului manuscriptic nu era scos din arhive și așezat în exercițiul lecturii. Găsim, printre numeroasele afirmații de susținere ale filozofului, și o adevărată teorie, amar-ironică, organizată sistematic în jurul raportului ontologic (nu doar atitudinal!), dintre laboratorul de creație, operă și creator: „Căci se întâmplă, cu laboratorul eminescian, ce se întâmplă cu atelierul lui Brâncuși, refuzat de noi și acum nevizitat de vizitatorii americanizați ai Beaubourg-ului francez: el ar trebui vizitat în țara sa sau chiar în satul lui Brâncuși, căci altminteri un toporaș al sculptorului, un stâlp de pridvor, vioara lui sau făcălețul cu care el făcea mămăliguță pentru pictorul Rousseau Vameșul ori pentru câte o americană exaltată, nu înseamnă mai nimic, scoase fiind din ambianță și expuse (cum sunt expuse în Muzeul Literaturii din București bastonul lui I. Al. Bassarabescu sau umbrela dnei Hortensia Papadat-Bengescu)” (din conferința *Tineretul de astăzi și Eminescu*). Am regăsit un mai vechi argument al lui Noica, abia astăzi, se pare, validat cu adevărat: „Fiindcă în *Caietele* lui n-o să găsiți pe Eminescu al marilor tristeți și n-o să găsiți pesimismul eminescian; o să găsiți bucuria culturii și-o să vedeți ce jubilarie este aici, în căutarea aceasta a omului peste

tot, acolo unde spiritul și-a pus pecetea. Și-acum, îngăduiți-mi să vă citesc câteva locuri, spre a vă da, într-un sfert de oră, imaginea bogăției pe care o aveți în față. Aici este un laborator, dacă vreți; sau este haosul germinativ. E un haos, e o dezordine bună aici, e o zăpăceală în manuscrisele astea, care... care te trezește la viață. Și, în fond, ce este cultura decât o extraordinară zăpăceală a omului, nu?”.

Eseul *Cultura română și universală*, apărut în 1981 în paginile revistei „Transilvania”, extinde discursul noician către panorama culturii naționale ca secvență majoră a fenomenului cultural european, concluzionând, în fond, aderența totală, lucidă și elegantă, a gânditorului la mecanismele învecinării valorilor. Prestigiul textului este dat de analiza paradigmei culturii universale din perspectiva apartenenței la un corpus al valorilor axiomatiche, perpetuate în diacronie și în sincronie, Noica fiind printre pușinii care au experimentat climatul cultural tensionat fără a-și fi compromis conștiința angajată în rostuirea identității românești într-o perioadă de criză evidentă. Într-un timp problematic, de răsturnare haotică a codurilor și a ierarhiilor valorice, C. Noica semnaleză, tranșant, faptul că „Nu au existat, în ultimele secole, decât patru culturi care să se ridice la universal: cultura franceză, cea engleză, cea germană și, din veacul al XIX-lea cea rusă, toate europene. Cultura chineză, oricât trecut ar avea, a trebuit să-și alieze marxismul spre a reintra în istorie; cultura japoneză, seducătoare în zone minore, este una de imitație; iar marea cultură indiană, care a dat Europei atâtea valori, până și impulsul pentru matematicile moderne (numărul zero vine de la indieni, prin arabi, poate și algebra), nu a reușit să se ridice la treapta culturii științifice, rămânând una contemplativă. Europa singură a dat culturi universale și ea a fost (poate va mai fi) sarea lucrurilor. Terra are chipul Europei”. În acest context, cum o făcuse și în *Jurnalul de idei*, ori în *Pagini despre sufletul românesc* sau în

Sentimentul românesc al ființei, filozoful instituie regula de aur a dialogului cultural, premonitorie parcă pentru evenimentele secolului XXI: „Îndată după ele (iar în ceea ce privește cultura spaniolă modernă, cel puțin a metropolei, la același nivel cu ea, vom cuteza să spunem) poate fi rânduită cultura română, alături de cele ale țărilor vecine nouă. Suntem așadar pe locul trei, chiar dacă ne contestă locul acesta, câteodată; și totul este, nu atât să schimbăm clasificarea, cât să obținem, *alături* de alții, intrarea în universal. Criteriul va fi același: vom fi intrat în universal atunci când străinii vor *trebui* să învețe limba noastră, așa cum astăzi trebuie să învețe franceza, engleza, germana ori rusa”. Pe fundalul celor trei momente strategice ale dialogului între culturi („reflectare critică”, „reîmprospătarea culturilor universale prin aportul celor mici” și „întâlnirea directă”), Noica stabilea sensul *nostru* ca factor cultural european: „Ar merita ca în cultura mare a Europei să se vadă *versiunea ei românească*.”

În 1984, C. Noica prezenta, la simpozionul tematic organizat de filiala Sibiu a Societății de Științe Medicale, conferința cu tema *Vârsta a treia*, text pe care l-am descoperit ca fiind unul dintre cele mai încărcate de emoție, filozoful dezvăluind, dincolo de algoritmul situării de sine într-un context socio-cultural și larg istoric, etapa cea mai înaltă a contemplației interioare, cu naturalețea unui spirit analitic prin excelență, tentat și să elucideze hiatus-ul dintre finitudinea ființei ca farmec și sentimentul, mutilant adesea, al *Marii Trezeci*. Pe un teren alunecos, dat de subteranele și ramificațiile conștiinței îmbătrânirii, eseul *Vârsta a treia* (complementar multor aserțiuni din *Jurnalul de idei*) reinstaurează un fel de ordine ontologică, dintr-o evidentă fraternizare a filozofului cu un șir de concepte și atitudini asumate din interior: „Mi se pare – și o spun cu titlul de mărturie personală ca și una legată de cunoașterea altor oameni că există un sens ascendent al vieții și că bătrânețea nu este nici

maladie, nu este nici surprare a ființei umane, ci reprezintă una din șansele omului de a se afirma plenar”; „Această intrare în singurătate înseamnă intrarea în ordinea ta, sau – dacă nu ai obținut-o de-a lungul celorlalte perioade – înseamnă căutarea ordinei tale adevărate. (...) Ei bine, atunci intrarea în bătrânețe devine un miracol: se sting lucrurile neesențiale și rămâne esențialul. E ca și o feerie care coboară peste tine; se sting toate luminile supărătoare ale vieții, nu mai ești trimis către sensuri și non-sensuri impuse ție și rămâi cu sensul *tău* de viață, care în puritatea lui își obține atunci împlinirea.” Aici pare să înceapă adevărata filozofie, ca efect al unui îndelungat travaliu al existenței *întru împlinire*: „Trebuie să ai control, trebuie să ai ținută și trebuie mai ales să pui ordine în fluxul atât de impur al conștiinței, care se degradează: căci nimic nu este mai impur în om decât conștiința; nici viscerele nu sunt așa de impure. Trebuie o disciplină, severitate cu sine, și trebuie să îți purifici zi de zi acea singurătate creatoare în care ai intrat și care poate lua formele cele mai modeste, de la viața simplului cultivator al unei grădini sau al unui colț de lume, până la creația de un fel sau altul.” Semnalul de alarmă sună răscolitor: „În orice caz, ceea ce este de cerut, în numele bătrâneții, este să nu fie falsificată încheierea vieții. Oamenii nu mai mor frumos astăzi, nu mai mor ca în cărți; nu se mai moare cu un cuvânt înțelept către ai săi, ca o închidere a buclei vieții. Or, dacă ființa are sens, ea are la început și sfârșit. Pot să trăiască la nesfârșit cei care n-au nimic de făcut.”

Fie în vecinătatea acestor pagini, fie în preajma secvențelor despre filozofia blagiană (*Sistemul lui Lucian Blaga, Filozofia lui Lucian Blaga*), amintim o aserțiune din *Jurnalul filosofic*, chibzuită și densă până într-acolo încât ar putea, numai aceasta!, să definească sistemul de valori al mentorului de la Păltiniș: „Nu pot gândi filozofie fără să simt o cădere, aproape ca în religie. Undeva a avut loc păcatul. Și în ordinea cunoașterii există un paradis

pierdut. Poate că e același mit aici și acolo, dovedind cât de solidar e spiritul cu sine. Căci iată, una din principalele certitudini ale filosofiei izvorăște tocmai din faptul că omul e ființă căzută și mărginită” (*Jurnal filosofic*).

Dintre paginile de *Corespondență* recuperate în volum (scrisori către Emil Cioran, Aurel Cioran, Mircea Tomuș și Mircea Braga), am reținut, în mod deosebit, o scurtă secvență dintr-un text adresat prietenului Cioran, care poate, în orice moment, să concluzioneze marea Întâlnire a celor doi în Idee (8 iunie 1934: „Nu cred că o să-ți placă prea multe lucruri în *Mathesis*. Dar mi-ar părea rău dacă n-ai simți ceea ce simt eu într-una cetindu-te: că suntem contemporani. Și că disperarea mea calmă este un fel de a evita disperarea ta deschisă, pe care și eu o iubesc mai mult, poate”), precum și o incredibilă mărturisire dintr-o scrisoare adresată îngrijitorului acestei cărți, criticul Mircea Braga, cel care, în 1986, îi solicita colaborarea; la 28 octombrie 1986, Noica îi răspunde: „Din cele 412 zile – poate mai puțin, în orice caz nu mult mai mult – cât îmi rămân, cum aș putea da lesne două zile pentru lucruri ce nu-mi stau chiar pe inimă?”. În *Argument*, Mircea Braga semnalează, grav și aproape ceremonios: „Nu ne-a surprins menționarea numărului zilelor pe care le considera a le mai avea la îndemână: în vreo două rânduri, cu ocazia vizitelor sale în redacția «Transilvaniei», făcuse – oarecum amuzat – calcule similare. Țineau de un umor negru... de filozof? Revăzându-i mai târziu scrisoarea, am cercetat calendarul: de la data scrisorii până la decesul său (4 decembrie 1987) trecuseră 403 zile!”

La finalul acestei incursiuni în volumul de restituiri *Constantin Noica și Sibiul* am rămas cu senzația clară a reactivării unui mai vechi gând al filozofului, din *Mathesis*, în umbra căruia nu mai e nevoie de alte cuvinte: „Să facem din viața noastră un laborator unde să experimentăm deliberat ipotezele noastre”.